

А.В. Павелко,
аспірант кафедри державного управління
та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ БЕЗПЕКИ НА ФУТБОЛЬНИХ ЗАХОДАХ

Проаналізовано організаційне та правове забезпечення діяльності органів державного управління системою безпеки на футбольних заходах. Обґрунтовані концептуальні підходи щодо її модернізації.

Ключові слова: державне управління; система безпеки у футболі.

На початку 80-х рр. ХХ ст. європейськими стадіонами прокотилася хвиля трагічних випадків, які були спричинені неналежною поведінкою вболівальників. Тільки у 80-90-х рр. ХХ ст. сталося понад десять масштабних футбольних трагедій, в яких 268 осіб загинуло та кількості зазнали серйозних ушкоджень [47, с. 8, 13-14].

Зростання футбольного хуліганства, насильства на стадіонах, до якого долучилися расизм та нацизм, вимагало адекватної реакції європейських держав. Уздовж останньої чверті ХХ ст. в результаті широкого громадського обговорення проблеми, її наукового вивчення, національними урядами країн Західної Європи було запроваджено різноманітні заходи, які склали цілісну систему і забезпечили належний рівень безпеки на футбольних матчах.

Однак в умовах глобалізації економічних, соціальних, інформаційних процесів футбольне хуліганство, агресія та расизм на стадіонах почали швидко розповсюджуватись у футбольному середовищі країн Центральної та Східної Європи, в Росії, Туреччині тощо. Ці виклики спонукали уряди зазначених країн до вивчення міжнародного досвіду, розроблення ефективних національних законодавчих, організаційних, інформаційних та інших інструментів протидії насильству та расизму у футболі. Ситуація також загострюється у контексті загальної тенденції останніх років до зростання насильства та екстремізму в умовах економічної та соціальної нестабільності, які можуть бути значно посилені сучасною світовою кризою.

Для України актуальність даної проблеми, окрім наведених вище

аргументів, обумовлена також завданнями підготовки до проведення фінальних матчів Чемпіонату Європи з футболу у 2012 р. Гарантії безпеки учасників та гостей континентального форуму є базовою вимогою УЄФА для надання права прийому заходів чемпіонату і підтверджені на найвищому державному рівні в Україні. Неналежне виконання або зрив прийнятих на себе зобов'язань загрожує країні величезними економічними збитками та втратою міжнародного престижу.

Проблема безпеки під час футбольних заходів як предмет наукових досліджень бере свій початок у 80-х рр. ХХ ст. у роботах науковців Великої Британії. Спочатку вони намагалися шляхом збирання та аналізу емпіричних даних про випадки футбольного хуліганства знайти наочні причини його появи на європейських стадіонах. Насамперед, вважалося, що неналежну поведінку уболівальників провокує алкоголь. Тому пропозиція заборони алкогольних напоїв на стадіонах та посилення поліцейського контролю за поведінкою на трибунах виглядала цілком логічною. Однак цей аргумент не пояснював випадків расизму та нацизму, які згодом почали з'являтися на спортивних аренах. До дослідження проблеми долучилися історики, політологи, соціологи, психологи, фахівці з масових комунікацій тощо. Докладно процес розвитку європейських студій з даної проблеми та аналіз публікацій зроблено у фундаментальній праці колективу авторів «Футбольне насильство в Європі [49]».

У країнах СНД науковий інтерес до даної проблеми починає формуватися наприкінці 90-х – початку 2000-х рр. З'являються переклади праць відомих зарубіжних дослідників, зокрема, Д. Брімсона [39; 40], М. Абрамова [37], К. Айзенберга [38], Ф. Савича [46], Н. Еліаса [48], К. Леша [41], в яких відзначається зростання футбольного хуліганства, насильства, расизму тощо як небезпеку для всього суспільства, а не лише для спорту.

В Україні дана проблематика, незважаючи на її важливість та актуальність, почало досліджуватися лише кілька років тому. Одна з перших праць, присвячених загальній проблемі насильства та заходам безпеки,

належить відомому фахівцю у галузі футболу С. Стороженко [47].

Спеціальних праць у галузі державного управління з даної проблематики немає. Це обумовило науковий інтерес автора даної публікації до проблеми. У своїх статтях [43], виступах на наукових конференціях [44] та в окремих виданнях [45] автор намагається всебічно розглянути питання безпеки та правопорядку на футбольних заходах як результат цілеспрямованих організаційно-правових, кадрових, інформаційних зусиль органів державного управління в їх взаємодії з бізнесом, спортивними об'єднаннями, засобами масової інформації.

Метою даної статті є аналіз організаційно-правових засад діяльності органів державного управління України щодо забезпечення безпеки та правопорядку під час футбольних заходів; узагальнення досвіду інших країн в цій сфері; вироблення рекомендацій для органів влади щодо створення цілісної системи безпеки у футболі.

Жахливі події 1982 р., які відбулися на стадіоні «Лужники» в Москві під час матчу на Кубок УЄФА між московським «Спартак» і голландським «Харлемом» (загинуло понад 300 осіб), трагедія в наступному році на стадіоні «Ейзель» у Брюсселі (загинуло 39 людей та понад 400 отримали поранення) та інші випадки змусили європейські держави негайно реагувати на проблему безпеки під час футбольних заходів. Але якщо політичне керівництво Радянського Союзу намагалося всіляко замовчати трагедію, то держави-члени Ради Європи не мали права ігнорувати проблему, яка загрожувала новими жертвами.

У серпні 1985 р. Бельгія, Греція, Данія, Нідерланди та Велика Британія підписали «Європейську конвенцію про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів [14]». Для цього всі держави погодилися визначити низку заходів: тісне співробітництво між задіяними органами охорони громадського порядку та безпеки; притягнення до відповідальності правопорушників і застосування відповідних покарань; суворий контроль за продажем квитків; обмеження

продажу алкогольних напоїв; забезпечення відповідного дизайну та матеріальної інфраструктури стадіонів з метою запобігання насильству; створення умов для ефективного контролю за натовпом та гарантування безпеки глядачів. Важливим елементом Конвенції було також зобов'язання її членів заохочувати співробітництво між органами державної влади і незалежними спортивними організаціями у справі запобігання насильству і боротьбі з насильством та неналежною поведінкою з боку глядачів під час спортивних заходів. Таким чином, країни-члени ЄС почали процес створення загальноєвропейської системи безпеки під час футбольних матчів та вдосконалення національних законодавств як її невід'ємних складових.

Схематично вона виглядає таким чином:

- норми та правила, які висуваються до інженерно-технічного стану спортивних споруд та їх безпечної експлуатації під час масових заходів;
- норми та правила щодо поведінки глядачів, спортсменів, інших осіб, які перебувають на стадіонах;
- заходи безпеки, які вживаються на прилеглих до стадіонів територіях, а також у місцях традиційного скупчення активних уболівальників: фан-зонах, барах, клубах та об'єктах транспортної інфраструктури (аеропорти, вокзали, станції метро тощо);
- заходи профілактичного та випереджального характеру, які застосовуються по відношенню до найбільш небезпечних, агресивних груп або ж окремих уболівальників;
- заходи інформаційної безпеки.

При цьому магістральним напрямком розвитку системи безпеки європейські країни обрали переважно не силовий, а громадський шлях. Завдяки широким пропагандистським та інформаційним акціям, залученню відомих футболістів, тренерів, громадських діячів до участі в публічних кампаніях, спрямованих проти расизму та насильства на стадіонах, вдалося досягти вагомих результатів.

На жаль, український футбол на той час залишився поза межами

загальноєвропейського руху, хоча напруга насильства зростала. У вересні 1987 р. на київському залізничному вокзалі 500 фанатів клубів «Динамо» (Київ) та 300 «Спартак» (Москва) влаштували найбільшу та найжорстокішу бійку в СРСР. З 1999 р. фанатські угруповання влаштовували бійки регулярно. Лише у 2001 р. відбулося чотири крупних таких інциденти. Проблема загрожувала вийти з-під контролю.

На той час в українському законодавстві не було спеціальних норм, якими б передбачалися заходи безпеки під час футбольних матчів. Фактично, дії органів влади, насамперед, міліції базувалися на радянській нормативно-правовій базі (насамперед, Законі «Про міліцію»), тоді як ситуація докорінно перемінилася. На зміну державі у футбол прийшов приватний бізнес, що не могло не викликати проблем у взаємостосунках органів влади та футбольних клубів, зокрема у сфері відповідальності за безпеку глядачів під час матчів.

Одним з небагатьох документів, яким регламентувалися заходи безпеки, була Постанова Кабінету міністрів України «Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів» від 18 грудня 1998 р. [3]. Наприкінці ХХ ст. до насильства у футболі додалася також і проблема расизму. «Сучасні тенденції у європейському футболі свідчать..., що безладдя на стадіонах виникає все частіше саме на національному підґрунті», – зауважував голова Комітету з безпеки проведення змагань та атестаційної комісії Федерації футболу України С. Стороженко [47, с. 76]. Усе це примусило державну владу діяти.

У березні 2002 р. Верховна Рада України ратифікувала «Європейську конвенцію про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів», взявши таким чином на себе серйозні зобов'язання щодо дотримання міжнародних стандартів безпеки та правопорядку на футбольних матчах. У тому ж році Президія Федерації футболу України (ФФУ) затвердила «Правила поведінки глядачів на стадіонах під час відвідування футбольних матчів» та розповсюдила їх

серед професіональних клубів для обов'язкового виконання.

Важливим кроком на шляху побудови цілісної системи безпеки було ухвалення у 2004 р. спеціальної постанови Кабінету Міністрів України [4], яка регламентувала забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів. Цим нормативно-правовим документом вперше були визначені зони відповідальності за безпеку під час футбольних матчів професіональних футбольних клубів, організаторів футбольного матчу та власників (орендарів) стадіону, керівництва органів внутрішніх справ, інших задіяних органів, організацій та установ. Загальне керівництво силами та засобами, що залучаються до забезпечення громадського порядку та безпеки, покладається на керівника органу внутрішніх справ, організатора футбольного матчу та власника (орендаря) стадіону. Для організації взаємодії сил і засобів створюється тимчасовий оперативний штаб у складі представників всіх задіяних органів, організацій та установ.

Рішення УЄФА в квітні 2007 р. про надання Україні разом з Польщею права на проведення чемпіонату Європи 2012 р. з футболу обумовило дуже інтенсивний характер створення відповідної законодавчо-нормативної бази й поставило проблему забезпечення безпеки та правопорядку на державний рівень. За підрахунками автора, протягом другої половини 2007 р. – 2008 р. вищими органами влади України було ухвалено 55 актів з даного питання, що складає понад 2/3 цього нормативного поля (таблиця).

Таблиця

Динаміка ухвали законодавчо-нормативних актів, які стосуються питань розвитку футболу в Україні (станом на 31 грудня 2008 р.)

Роки	Ухвалено актів	у т.ч.			
		Закони України	Укази Президента України	Постанови Кабінету Міністрів України	Інші нормативно-розпорядчі акти
1991 – 2006 рр.	11	1	2	3	5
2007 р.	20	1	5	5	9
2008 р.	35	-	6	7	22
Разом:	66	2	13	15	36

Для реалізації заходів чемпіонату у стислий термін був прийнятий

спеціальний Закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року в Україні» [2], який визначає систему основних заходів, спрямованих на створення необхідних умов для організації та проведення ігор фінальної частини чемпіонату з урахування значення цієї події для економіки та міжнародного іміджу держави. Постановами Кабінету Міністрів [5–11,15–19] та указами Президента України [23–27, 29–32, 36] були утворені Організаційний комітет, Координаційна рада та Національне агентство, розроблена Державна програма з питань організації та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року в Україні.

Разом з тим, необхідно зауважити, що цей процес відбувався суперечливо у залежності від змін у внутрішній політиці держави. Так, склад Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, затверджений Указом Президента України від 8 травня 2007 р. [27], був майже повністю оновлений іншим Указом Президента вже через 8 місяців – у січні 2008 р. [31], до якого також за місяць були внесені зміни [32].

Утворене постановою Кабінету Міністрів у серпні 2007 р. Національне агентство України з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу [6] було ліквідовано в листопаді 2008 р. [12]. Натомість утворено нову структуру – Координаційне бюро з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу.

Ціла низка державних актів – указів Президента України [25; 29; 30; 36], постанов Кабінету Міністрів [10; 11; 16; 19] дублювали одне одного або ж були присвячені питанням, які вже розглядалися раніше. Організаційно-кадрова нестабільність системи управління підготовкою заходів чемпіонату змусили уряд присвятити цій проблемі окремий документ [20].

Часта зміна кадрового складу керівних органів підготовки до євроб чемпіонату уповільнює загальний хід роботи, не дає можливості завершити формування відповідних структур на місцях – в регіонах, де

відбуватимуться фінальні матчі Євро-2012. Зокрема лише у грудні 2008 р. було розроблено «Типове положення про управління (відділ) з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу обласної державної адміністрації» [13]. Не завершено процес формування інформаційних центрів для висвітлення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, створених розпорядженням Кабінету Міністрів України 25 червня 2008 р. [21], виділення передбачених урядовою постановою коштів [22].

У доповнення до діючого Закону України «Про боротьбу з тероризмом» [1] для реалізації завдань забезпечення належного рівня безпеки під час проведення заходів чемпіонату було ухвалено низку спеціальних актів, спрямованих на запобігання терористичної загрози та створення центрів з питань безпеки та правопорядку [33–35]. Такі центри вже утворено в містах Дніпропетровську, Донецьку та Одесі, де їх очолюють начальники обласних підрозділів міліції, а їх заступниками призначено заступників міських голів. У м. Києві визначено, що керівником центру має бути один із заступників Київського міського голови, а його заступниками – керівництво столичної міліції та управління СБУ. До складу зазначених центрів уведено керівників регіональних підрозділів СБУ, МНС, ДПА, військового комісара. Крім посадовців зазначених категорій, залучатимуться також керівники управлінь (відділів) міських рад з питань освіти та науки, охорони здоров'я, транспорту та зв'язку, у справах сім'ї, молоді та спорту, фінансів та економіки, житлово-комунального господарства, а також експерти регіональних підрозділів Федерації футболу з питань безпеки. У Львівській та Харківській областях питання щодо створення центрів безпеки перебуває у стадії вирішення.

Окремим напрямком роботи урядових структур України є не лише аналіз власного досвіду забезпечення охорони громадського порядку під час проведення футбольних матчів, але також вивчення аналогічного досвіду зарубіжних країн. Такий шлях проходили всі країни Європи – організатори

єврочемпіонатів та кубкових матчів.

Так, для вироблення спільних дій у співпраці з Республікою Польща 22 січня 2008 р. між МВС України та Міністерством внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща було підписано Декларацію про співпрацю у справах безпеки фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу UEFA EURO 2012, у якій визначено основні засади співпраці з польською стороною та передбачено створення Комітету з питань безпеки, який складатиметься з представників міністерств внутрішніх справ обох країн, UEFA, Федерації футболу України та Польської футбольної асоціації. 9 квітня та 5 травня цього року в м. Києві за участю членів цього Комітету з польської сторони та представників МВС відбулися зустрічі, під час яких досягнуто принципових домовленостей щодо скоординованого порядку спільних дій у правоохоронній сфері. На виконання доручення Уряду України до складу постійної міжурядової робочої групи з координації безпеки під час ЄВРО-2012 в рамках Українсько-Польського Комітету з питань підготовки та проведення ЄВРО-2012 включено ряд працівників з числа керівного складу МВС.

Проведення вже перших консультацій та зустрічей засвідчило, що в системі організації безпеки на футбольних заходах є чимало проблем. Головна з них – координація зусиль правоохоронних органів, місцевої влади та організаторів заходів. «В Україні на сьогодні існують певні розбіжності в розумінні окремими відомствами своєї ролі в організації заходів безпеки та забезпеченні правопорядку під час футбольних змагань, у тому числі міжнародних. Тому ... надзвичайно цікаво і корисно отримати з перших вуст інформацію про те, на яких засадах співпрацювали центральні, місцеві органи влади та організатори футбольних матчів під час останнього чемпіонату світу», – вважає голова ФФУ Г. Суркіс [42].

У рамках засідання Українсько-Польського Комітету з питань підготовки та проведення ЄВРО-2012, яке відбулося 14 липня цього року під час робочого візиту Прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко до Республіки

Польща, Міністром внутрішніх справ України Ю. Луценком з керівництвом Міністерства внутрішніх справ і Адміністрації Республіки Польща проведено консультації з питань узгодження основних положень української та польської концепцій забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення ЄВРО-2012.

Крім цього, протягом 2007-2008 рр. МВС України у рамках підготовки до ЄВРО–2012 проведено низку двосторонніх зустрічей з представниками поліції МВСіА Республіки Польща з метою вироблення спільних координованих дій з підготовки правових документів щодо масових заходів, у тому числі спортивних. Під час зазначених зустрічей також обговорювалися питання взаємодії у галузях прикордонного контролю, розвитку інфраструктури, приведення законодавства обох країн до єдиних норм та обміну інформацією стосовно вболівальників, які систематично порушують громадський порядок під час проведення футбольних матчів.

Як приклад, у період з 10 по 12 вересня 2008 р. за ініціативи Школи поліції в місті Катовіце (Республіка Польща) та Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ України на Сілезькому стадіоні в м. Хожув недалеко від Катовіце відбулася наукова конференція на тему: “Співпраця поліції, органів адміністрації та територіальних громад у забезпеченні безпеки під час масових заходів ЄВРО 2012”, в якій брала участь і делегація від МВС України. З 20 по 26 вересня 2008 р. делегація МВС на запрошення Воеводського коменданта поліції в м. Познань відвідала Республіку Польща в рамках реалізації проекту „Масові заходи, поліцейські акції та операції – вивчення європейського та польського законодавства, рекомендації для застосування в Україні”.

Аналогічні заходи проводяться ФФУ та Бюро Делегата німецької економіки в Україні. Такі зустрічі спрямовані на розвиток спільних дій українських та німецьких фахівців щодо організації безпеки під час проведення заходів Євро-2012 на підставі досвіду проведення фінальної

частини Чемпіонату світу з футболу в Німеччині у 2006 р. та надання Україні необхідної методологічно-організаційної допомоги з підготовки та проведення континентального форуму-2012. Серед першочергових завдань – розробка схеми керування й координації дій відомств у рамках підготовки й реалізації заходів щодо забезпечення безпеки й правопорядку; визначення шляхів і каналів фінансування таких заходів; розподіл обов'язків між задіяними сторонами (уряд, УЄФА і національна асоціація); моніторинг основних проблем і вироблення рекомендацій щодо їх подолання.

При цьому, деякі з запланованих для здійснення під час ЄВРО-2012 заходів українською міліцією уже було апробовано в м. Донецьку під час міжнародного турніру з футболу ім. Баннікова, і як результат, органами внутрішніх справ не було допущено впродовж цього турніру жодного порушення громадського порядку. Водночас, з метою забезпечення готовності органів внутрішніх справ до ліквідації можливих надзвичайних ситуацій під час проведення футбольних матчів, Міністерством розроблено графік, та організовано, починаючи з липня цього року, проведення на стадіонах приймаючих міст тактико-спеціальних навчань особового складу ОВС.

Однак було б передчасним вважати, що найдосконаліші нормативно-правові документи та організаційно-профілактичні заходи можуть автоматично гарантувати спокій та безпеку футболістам і глядачам під час матчів на стадіонах та поза ними. Відомий дослідник британських футбольних хуліганів Д. Бримсон відзначає діалектичний зв'язок між діями хуліганів та контрзаходами влади. Він зауважує: «Даже слепому видно: футбольные хулиганы всегда опережают действия властей. Так и должно быть, иначе проблема давно бы разрешилась. Чем больше законов будет принято, чем больше усилий примет полиция, тем изощреннее станут действия хулиганов [40, с. 15]».

Підсумовуючи результати перших кроків у створенні системи безпеки на футбольних заходах, необхідно зауважити, що в подальшому неминуче постане питання про вибір домінуючого варіанту: або посилення силових,

випереджальних заходів з безпеки, що вимагатиме посилення ролі правоохоронних органів, або ж розбудова механізмів партнерських стосунків та солідарної відповідальності органів державного управління, футбольних організацій, інших задіяних сторін та зацікавлених груп. Іншими словами, на прикладі футболу можна продемонструвати дилему вибору між домінантою держави або суспільства.

Міжнародний досвід проведення аналогічних заходів свідчить про необхідність формування цілісної системи безпеки з підготовки та проведення масштабних футбольних заходів, де методи поліцейського моніторингу та засоби силового контролю є важливими, але не вирішальними. Значною мірою безпека та правопорядок на стадіонах та поза ними підтримуються спільними зусиллями влади та громадськості, у тому числі за активної участі та допомоги громадських об'єднань уболівальників, фан-клубів тощо. Тому інституціалізація об'єднань футбольних уболівальників, надання їм легітимності та соціальної значущості необхідно розглядати в якості одного з найбільш перспективних ресурсів у підготовці до заходів чемпіонату. На нашу думку, необхідно також моделювати розвиток ситуації в українському футболі після проведення Євро-2012. Тому система безпеки мусить бути адекватною новим викликам і вимогам часу, а не тільки відповідати стандартам європейського турніру.

Тому потребує удосконалення існуюча система державного управління безпекою під час здійснення масових спортивних заходів, зокрема, футбольних матчів. Необхідно організаційно-кадрово підсилити її, передбачивши у складі відповідних управлінь та відділів органів виконавчої влади посади штатних психологів, фахівців з питань масових комунікацій, соціологів, юристів тощо. До функціональних обов'язків цих посадових осіб варто віднести не лише питання планування та здійснення календарних спортивних заходів за участі великих мас людей, але й також аналіз, прогнозування та моделювання розвитку ситуацій, у тому числі критичних. Проте основним напрямком їх діяльності мусить бути розвиток ділового

партнерства, суспільного договору між органами влади, бізнесу, ЗМІ та об'єднаннями уболівальників щодо безпечного розвитку масових видів спорту, зокрема футболу.

Список використаних джерел

1. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.
2. Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 31. – С. 1055. – Ст. 405.
3. Про затвердження Положення про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1998 р. № 2025. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
4. Про затвердження порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 червня 2004 р. № 823. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
5. Про утворення Організаційного комітету з підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. № 701. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
6. Про утворення Національного агентства України з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1083. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
7. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2007 р. № 1295. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
8. Державна цільова програма підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи УЄФА 2010/12 з футболу (основні завдання і заходи): Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2007 р. № 1295. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
9. Деякі питання Організаційного комітету з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 січня 2008 р. № 18. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
10. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2008 р. № 107. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
11. Про затвердження Державної програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу (Додаток 2,3): Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2008 р. № 107. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
12. Про створення Координаційного бюро з питань підготовки проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2008 р. № 996. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
13. Типове положення про управління (відділ) з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу обласної державної адміністрації: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2008 р. № 1063. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

14. Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема, футбольних матчів: 19 серпня 1985 р. Офіційний переклад // Голос України. – 2001. – 11 грудня. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
15. Склад Організаційного комітету з підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. № 701. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
16. Концепція Державної програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 р. № 502-р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
17. План заходів на 2007 рік з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу: Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 р. № 502-р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
18. Деякі питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Розпорядження Кабінету Міністрів від 11 липня 2007 р. № 502-р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
19. Про затвердження плану першочергових заходів з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 січня 2008 р. № 83-р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
20. Про заходи щодо удосконалення системи управління підготовкою та проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2008 р. № 292-р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
21. Про створення інформаційних центрів для висвітлення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Розпорядження Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk>
22. Про виділення коштів для інформаційного забезпечення Євро-2012: Розпорядження Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/sport/control>
23. Про деякі заходи щодо підготовки проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 19 квітня 2004 р., № 443/2004 (Указ втратив чинність на підставі Указу Президента № 785/2005 від 16.05.2005). – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
24. Про невідкладні заходи з підготовки України до участі у тендері на право проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні та Республіці Польща: Указ Президента України від 16 травня 2005 р., № 785/2005 (Із змінами, внесеними згідно з Указом Президента від 21.10.2005 р. № 1505/2005). – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
25. Про заходи щодо забезпечення підготовки та проведення в Україні фінального туру чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 24 квітня 2007 р. № 346 (346/2007). – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
26. Про забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 8 травня 2007 р. № 389/2007. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
27. Склад Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Затверджено Указом Президента України від 8 травня 2007 р. № 389/2007.
28. Про антитерористичне забезпечення підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу: Указ Президента України від 4 липня 2007 р. № 136/2007-рп. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

29. Питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 31 серпня 2007 р. № 802/2007. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
30. Про деякі питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 24 жовтня 2007 р. № 1005/2007. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
31. Про новий склад Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 15 січня 2008 р. № 22/2008. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
32. Про зміни у складі Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 14 лютого 2008 р. № 125/2008. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
33. Про Центр з питань безпеки та правопорядку: Указ Президента України від 20 березня 2008 р. № 247/2008. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
34. Положення про Центр з питань безпеки та правопорядку: Затверджено Указом Президента України від 20 березня 2008 р. № 247/2008. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
35. Про склад Центра з питань безпеки та правопорядку: Указ Президента України від 21 липня 2008 р. № 650/2008. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
36. Про невідкладні заходи з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Указ Президента України від 21 липня 2008 р. № 641/2008. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
37. *Абрамов В. Н.* Футбол. Деньги. Еще раз деньги: Правдивые рассказы / В. Н. Абрамов. – М. : Олимпия PRESS:Совинтерспорт, 2002. – 253 с.
38. *Айзенберг К.* Футбол как глобальный феномен / К. Айзенберг // Логос. – 2006. – № 3. – С. 91–103.
39. *Бримсон Д.* Фанаты: Триумфальное шествие футбольных хулиганов по Европе / Дуги Бримсон ; [пер. с англ. С. Варламова]. – СПб. : Ред. Фиш. ТИД Амфора, 2004. – 382 с.
40. *Бримсон Д.* Бешеная армия: облик футбольного насилия / Д. Бримсон / [пер. с англ. А. Степанова]. – СПб. : Ред. Фиш. ТИД Амфора, 2005. – 302 с.
41. *Лэш К.* Вырождение спорта. Дух игры и стремление к национальному подъёму / К. Лэш // Логос. – 2006. – № 3. – С. 23–40.
42. Офіційний сайт Федерації футболу України. – Режим доступу : [http:// www:ffu.org.ua](http://www.ffu.org.ua)
43. *Павелко А.* Протидія насильству у футболі та підготовка України до Євро-2012: соціологічний вимір проблеми / А. Павелко // Менеджер : вісн. Дон. держ. ун-ту управління. – Донецьк, ДонДУУ, 2008 – № 2 (44). – С. 79–88; В. Романов, А. Павелко Проблема взаємовідносин футболу і держави у контексті психології мас // Актуальні проблеми державного управління : зб.наук.пр. – ОдесаДн. : ОРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 1. – С. 343–348.
44. *Павелко А. В.* Державне управління взаємодією органів влади, бізнесу та спортивних об'єднань у контексті підготовки Дніпропетровщини до Євро-2012 / А. В. Павленко // Державне управління та місцеве самоврядування : тези VIII наук. конгресу, 27-28 березня 2008 р. – Х. : Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2008. – С. 287–289; Методи аналізу державної політики у контексті проблеми забезпечення безпеки під час проведення в Україні Євро-2012 / А. В. Павелко // Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування : матеріали наук.-практ. конф. за міжнародною участю (4 квітня 2008 р., м. Львів): У 2 ч. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2008. – Ч. 2. – С. 189–193; Міжнародний досвід роботи органів місцевого самоврядування під час проведення масових спортивних заходів (на прикладі футболу) / В. Романов, А. Павелко // Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: матеріали 5-ї регіон. наук.-практ.конф. 15 трав.2008 р., м. Дніпропетровськ; за заг.ред. Л. Л. Прокопенка. – Д. :

ДРІДУ НАДУ, 2008. – С. 33–36; Організаційно-кадрові питання підготовки органів влади до проведення Євро-2012 / А. В. Павелко // Теорія та практика державної служби: матеріали наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 19-20 вересня 2008 р. / [за заг. ред. С. М. Серьогіна]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2008. – С. 120–122.

45. *Павелко А. В.* Громадська думка щодо діяльності органів влади, бізнесу та футбольної спільноти у контексті підготовки Дніпропетровщини до Євро-2012: За матеріалами соціологічного дослідження / А. В. Павелко. – Дн.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – 64 с.

46. *Савич И.* Футбол – больше чем игра: бизнес, криминал, коррупция, религия, войны / И. Савич – М. : Республика, 2004. – 148 с.

47. *Стороженко С. М.* Футбол і насильство. Погляд зсередини / С. М. Стороженко. – К. : КОМБІ ЛТД, 2005. – 163 с.

48. *Элиас Н.* Генезис спорта как социологическая проблема / Н. Элиас // Логос. – 2006. – № 3. – С. 41–61.

49. *Marsh P.* Football Violence in Europe / P. Marsh, K. Fox, G. Carnibella, J. McCann and J. Marsh. – The Amsterdam Group, 1996. – 245 p.

***Pavelko A.V.* Public administration of football security system: organizational and low base.**

The analysis of organizational and low base the activity of public administration and local government at the football security system is done. Conceptual approach to modernization of the football security system are argumentum.

Key words: the public administration; the football security system.

***Павелко А.В.* Организационно-правовые основы государственного управления системой безопасности на футбольных мероприятиях.**

Сделан анализ организационного и правового обеспечения деятельности органов государственного управления системой безопасности на футбольных мероприятиях. Обоснованы концептуальные подходы по её модернизации.

Ключевые слова: государственное управление; система безопасности в футболе.